

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XVI. De charitate Theologica, ejúsque obligatione, & vitiis oppositis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

nis tamen sententia est, hinc non dari parvitem materiæ, gravis enim irreverentia est abuti divinâ misericordiâ ad peccandum etiam venialiter.

3. Qui temerè se exponit evidenti periculo mortis, volens experiri, an Deus extraordinario modo sibi sit subventurus, tentat Deum, ideoque graviter peccat.

13. 4. Qui timet aut putat sibi difficilem esse remissionem peccatorum ob nimiam v. g. eorum enormitatem, per hoc præcisè non peccat, cum reverà remissio difficilis sit, non quidem ex parte Dei, sed ex parte pœnitentis, qui eò est indignior remissione, quò graviora commisit peccata; si tamen ideo abjiciat omnem spem & conatum ad salutem aut peccatorum remissionem, peccat peccato desperationis.

14. 5. Qui diei suæ maledicit, vel dolet se esse natum ob rædium vitæ vel asperitates, quas experitur, non peccat propriè contra spem; secùs si ideo maledicat natiuitati suæ, quia diffidit peccata sibi à Deo esse remittenda.

C A S U S XVI.

De Charitate Theologica ejusque obligatione & vitiis oppositis.

Quarantus Pastor ovium ignorat 1. *Quid sit Charitas.* 2. *Ad quid obliget Lex Charitatis affirmativa, negativa.* 3. *An Deus debeat diligi super omnia appetitativè, intensivè.* 4. *Quoties & quando.* 5. *An in articulo mortis; & quid in dubio, an huic præcepto satisfecerit.* 6. *An proximus*

mihi

mus diligendus internè. 7. Qualiter externè. 8. Qualiter inimico ignoscendum. 9. Quid de odio proximi vel qualitatis in proximo. 10.-11. An liceat ei optare malum, vel de eo gaudere. 12. Quis ordo dilectionis servandus. 13. An vitam vel bona propria liceat postponere vitæ vel bonis alterius. 14. An conjuncti præferendi extraneis. 15. An innocens nocenti. 16. Quid sit maledictum, discordia. 17. Susurratio, &c. Pro resolut.

QUÆR. I. Quid sit Charitas?

I.

R. Charitas Theologica sumpta pro habitu est virtus à Deo per se infusa, quâ Deus diligitur propter se, & proximus propter Deum. Charitas actualis est amor benevolentia & amicitia, quo Deo, proximo & nobis volumus bonum, quia hoc Deo bonum est, & in hoc distinguitur ab amore concupiscentia, quæ vult Deo vel proximo bonum, non quia hoc Deo vel proximo, sed, quia ipsi volenti bonum est; ideoque ad Spem pertinet.

QUÆR. II. Quid circa Legem Charitatis erga Deum?

R. Lex Charitatis in Deum duplex est, affirmativa, quâ præcipitur Dei amor, & negativa, quâ prohibetur omne odium, aversio aut malignus in Deum affectus: odium autem aliud vocatur abominationis, quo quis Deum non secundum se, sed secundum aliquem ejus effectum sibi contrarium aversatur, v. g. ob imposita difficilia præcepta, ob pœnas vel adversitates immixtas, &c. Aliud dicitur odium inimicitia, quo impius Deum secundum se odit, aversatur, ei-que malè vult, de ejus bonitate, potentia, gloria &c. tristatur: primum odium opponitur amori concupiscentia, secundum amori amicitia;

tiæ; utrumque est peccatum omninò grave, postremum longè gravissimum.

Circa praeceptum affirmativum habet sequentia.

1. Hoc obligamur Deum diligere super omnia, recta enim ratio dicitur summum Bonum esse summè amandum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, & ex tota fortitudine tua.* Deut. 6. *Hoc est primum & maximum mandatum.* Matt. 22. Tum, quia est actus virtutis excellentissimæ, & omnes aliæ virtutes tanquam media ad finem charitatis, qui est unio cum Deo, referuntur, ut probat *D. Th. 2. 2. q. 44. a. 1.* Tum, quia in charitate fundantur & perficiuntur omnes leges, qui enim amat Deum, eum solum adorat, non blasphematur, non assumit Nomen Domini in vanum, &c. Qui diligit proximum, sicut seipsum, non occidit, non merchatur, non furatur, &c. *Plenitudo ergo legis est dilectio, ad Rom. 13.* Et in his duobus mandatis universa lex pendet & Propheta. Matth. 22.

3. 2. Deus debet diligi super omnia *appretiative*, id est, amans debet Deum habere in majori æstimatione vel quasi pretio, quàm omnia alia, ita ut, si opus foret, amans mallet omnia alia, etiam seipsum perdere, quàm Deum summum bonum amittere vel offendere: item Deus debet præ omnibus amari *objective*, hoc est, Deo debemus plura bona velle, quàm ulli creaturæ; Deo enim debemus velle suas perfectiones infinitas, honorem, adorationem & gloriam ab omnibus creaturis tanquam supremo Domino: & quamvis convenientissimum sit, ut Deus ametur super omnia etiam *intensive*, hoc est, vehementiori, ardentiori & teneriori affectu, quàm omnia

omnia

omnia creata ; ad hoc tamen ex præcepto non obligamur , ut habet *communis* , cum *Navar. Valent. Laym. Sporer. n. 29.* Ideoque sine peccato contingere potest , ut Deus minùs intensè ametur , quàm creatura v. g. unicus filius, uxor, parentes, amici, &c. cum enim bona creata sint sensibilia , & nobis præsentia , difficillimum foret in ea aliquando non ferri cum majori conatu , affectione & teneritudine , quàm in Bonitatem Dei à nobis solo intellectu apprehensam ; neque obstat illud *Matth. 10. Qui amat patrem, vel matrem plùs , quàm me , non est me dignus,* nam ex *communi* & *D. Th.* intelligitur de amore appretiativo, non intensivo.

3. Lex charitatis erga Deum non tantùm obligat per accidens , quando scilicet quis aliter justificari non potest , sed etiam per se , & quidem sæpius in vita , uti jam certum est ex Propositionibus ab *Innoc. XI.* damnatis. 6. *Probabile est , ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.* 7. *Tunc solùm obligat , quando tenemur justificari , & non habemus aliam viam , quàm justificari possimus.* Ratio est , quia homo tenetur sæpius tendere in finem ultimum per fidem & spem , ut supra dictum est , ergo à potiori per charitatem : & certò hujus actûs utilitas , & summa necessitas debet ejus usum homini meritò reddere familiarissimum , attentò , quòd ex sententia *S. Bonav. Scoti in 2. dist. 41. q. un. D. Th. 2. 2. q. 114. a. 4.* actus aliarum virtutum supernaturalium fidei , spei , religionis , &c. etiam in gratia facti non sint meritorii gratiæ & gloriæ , nisi procedant ex actuali vel virtuali dilectione Dei super omnia , uti latè probat *Sporer t. 2. in decal. c. 5. à num. 15.* 4. Quo-

4. Quoties præceptum amandi Deum obliget, est incertum, cum nec lex, nec Ecclesia diem aut tempus determinet; ex communiori DD. sententia videtur obligare 1. Cum homo sufficientem usum rationis & hujus præcepti cognitionem accepit, ut docet *D. Thom.* 1. 2. q. 89. a. 6. & AA. gravissimi apud *Dubois* ad Prop. 1. ab *Alex. VII.* damnatam n. 31. 2. In articulo mortis, non tantum per accidens, ratione tentationum, aut in defectu Sacramenti Pœnitentiæ, sed etiam per se, etiamsi moribundus sibi lethalis culpæ conscius non sit; quia videtur recta ratio exigere, ut homo se per amorem conjungat fini suo ultimo isto instanti, à quo pendet felix vel infelix æternitas. 3. Sæpius per vitam, ut jam dictum est; satisficit tamen huic præcepto, si eliciatur charitas in ordine ad alia præcepta implenda v. g. confessionis, communionis, &c. aut ex mera devotione; ideòq; fideles, qui sunt bonæ voluntatis, non facile debent scrupulari, an præcepto charitatis erga Deum vel proximum satisfecerint, nam horum actuum frequens est occasio, & reverà illos eliciunt, quoties Deo vel proximo favent suas perfectiones, gaudent, quòd illi bene sit, faciunt, quæ illi placent, vitant, quæ displicent, &c. *Carden. dissert. 6. c. 2. a 3.*

6. QUÆR. III. Quid circa legem charitatis erga proximum?

Re. 1. Lex amandi proximum iterum alia est affirmativa, alia negativa: Lege affirmativâ tenemur ad sequentia.

1. Diligere omnem proximum amicum & inimicum; *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros. Matt. 5.* idque non tantum actu externo
eum

eum v. g. à periculo mortis liberando, necessaria suppeditando, damnum in honore, vel bonis fortunæ, si absque gravi incommodo fieri possit, impediendo; sed etiam actu interno, quo ei bene velimus, optemus bonum, ut certum est ex Propositionibus ab Innoc. XI. damnatis: 10. *Non tenemur proximum diligere actu interno & formali: 11. Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.* Proximus autem hic dicitur omnis, qui est capax ejusdem nobiscum beatitudinis, ideoq; hic nemo excluditur nisi dæmon & damnati.

2. Peccat contra charitatem, qui ex aversione 7. proximo etiam inimico negat externa & communia signa dilectionis, id est talia, quæ fratri à fratre, civi à cive, Superiori à subdito exhiberi solent, ut si fratrem, qui te offendit, nolis, ut antea, salutare, alloqui; Prælato, ut antea, inclinare: Ratio est, quia hoc esset seipsum vindicare, odium exterius continuare & alteri ad idem anam dare. *Dixi 1. Ex aversione*, nam si ex justa causa v. g. pater filio, Superior subdito per aliquod tempus consuetæ benevolentiae signa subtrahant, ut sic eum ad agnitionem & emendationem adducant, utique non peccant. *Dixi 2. Signa communia*, nam non tenemur inimico exhibere signa dilectionis specialia, v. g. familiariter cum eo conversari, eum hospitio suscipere, mœstum consolari, ægrotum invisere, &c. nisi fortè hæc signa exigeret gravis ejus necessitas, vel per ea sine gravi tuo incommodo eum posses Deo & tibi reconciliare.

3. Inimico veniam petenti teneris in- & ex- 8. ternè remittere dando speciale signum, quod ob præsentem offensam ei officia charitatis sub-

tra-

trahere nolis; potes tamen petere satisfactionem, nisi hæc tibi foret inutilis, & alteri graviter damnosa, imò, si tu primò vel principaliter dederis causam inimicitiae, etiam teneris primò reconciliationem quærere. Si quis nolit inimico reconciliari vel communia dilectionis signa exhibere, absolvi non potest: Sed quid, si pœnitens dicat se quidem inimico ignoscere, sed non posse oblivisci injuriæ; se quidem non odisse, sed etiam non posse aspicere, alloqui, salutare sine motu amaritudinis, rancoris, &c. ? R. Talis interrogandus est, qualiter non possit oblivisci, an solùm quoad memoriam & horrorem injuriæ acceptæ; an motus rancoris vel amaritudinis, quos ad conspectum inimici experitur, sint involuntarii, vel è contra an voluntarii, an conjuncti cum imprecatione alicujus mali vel desiderio vindictæ? Si primum, absolvat in Domino, sæpe enim animorum aversio non tam est ex malitia, quàm naturali geniorum diversitate; si secundum, non absolvat nisi omni rancore deposito.

9. R. 2. Præcepto negativo prohibemur odisse proximum juxta sequentes explanationes.

1. Odium definitur à *D. Th.* 2. 2. q. 34. a. 1. quòd sit alienatio seu aversio voluntatis ab eo, quod apprehenditur ut malum & noxium: aliud est inimicitia seu malevolentia, quo quis averfatur personam proximi secundùm se, seu ei vult malum, quia ipsi malum est; est ex genere suo mortale; aliud est odium qualitatis, seu abominationis, quò personam averfamur non secundùm se, sed secundùm qualitatem ei adjacentem, potestque esse bonum, malum vel indifferens, prout qualitas, quam in proximo odisti, bona, mala vel in-

indifferens est; si odisti in proximo qualitatem bonam, v. g. vitæ sanctitatem, humilitatem, temperantiam, &c. odium malum est & fraternæ charitatis invidentia: si qualitas, quam odisti, sit mala, ut superbia, avaritia, luxuria, odium bonum est, nisi transeat in personam: si qualitas sit indifferens, ut vanitas, honor, divitiæ, ipsum pariter odium est indifferens, & fit bonum vel malum, prout finis, ob quem odisti, bonus vel malus est.

2. Circa odium malevolentiaæ seu inimicitiaæ 10
accipe hanc regulam: *Inefficaciter velle, gaudere, desiderare, petere proximo grave malum sine rationabili causa, vel ex vindicta, aversione aut displicentia erga ejus personam, semper est mortale; econtra velle grave malum, v. g. paupertatem, mortem, &c. in ordine ad majus bonum præsertim spirituale ipsius proximi, vel ad avertendum grave damnum Reipublica vel innocentis, per se non est peccatum: Hinc licitum est inefficaciter velle vel optare infamiam, carcerem, imò ipsam mortem malefactori, ut confusus resipiscat à peccatis, vel mortuus desinat Reip. vel innocentibus nocere, modò non fiat ex vindicta vel aversione. Item excusantur à peccato, qui sibi ipsis vel alteri optant mortem, ut liberentur à gravissimis doloribus vel adversitatibus, quia similia desideria formaliter sunt de bono, non de malo, ait Palao L. 1. t. 6. d. 4. p. 1. n. 11. Ob proprium temporale emolumentum non licet proximo optare mortem vel aliud grave malum, vel de eo gaudere, ut constat ex Propos. 3. ab Innoc. XI. damnata: Si cum debito moderamine facias, potes absque mortali de vita alterius tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere*

tere & desiderare, non quidem ex displicentia persona, sed ob aliquod temporale emolumentum.

11. NB. Ob temporale emolumentum seu lucrum acquirendum; nam ad avertendum *grave damnum* in re jam possessa adhuc valde probabile est licere, absque odio tamen & vindicta, alicui inefficaciter desiderare mortem, v. g. latroni, ne ab eo occidat, vel bonis spoliet. *D. Th. 2. 2. q. 76. a. 2. & in 3. dist. 30. q. 1. a. 1.* & DD. gravissimi apud *Mendo d. 4. q. 1. & 4.* Ratio est: quia mihi ipsi licite opto mortem, ut evadam ingens malum, ergo & alteri; deinde licite occido injustum aggressorem, si id necessarium sit pro conservatione vitæ, & probabiliter etiam pro conservatione bonorum temporalium, ergo à potiori licebit aggressori mortem optare, ut non occidat, non rapiat: neque hoc est gaudere vel optare alteri malum, quia ipsi malum, sed quia mihi bonum est. *S. Th. loc. cit.* Multò magis licebit gaudere de effectu bono, v. g. hæreditate ex alterius morte consecuta, quia tale gaudium non terminatur ad mortem proximi, sed, illâ præsuppositâ, ad hæreditatem; periculosum tamen est hæreditatem desiderare ante mortem, quia tale desiderium facile extendet se ad ipsam mortem, quam certum est non licere desiderare propter bonum temporale hæreditatis.

12. QUÆR. IV. Quis ordo in diligendo servandus?

R. 1. Super omnia & præ omnibus tenemur diligere Deum. 2. Nos ipsos quoad bona spiritualia. 3. Proximum quoad bona spiritualia. 4. Nos ipsos secundum bona corporalia. 5. Proximum secundum eadem bona. 6. Nos ipsos & proximos secundum bona temporalia. Ra-

tio

tio est: quia homo sibi ipsi est conjunctior, scilicet per identitatem, proximo per societatem, ergo seipsum magis amare debet, quam proximum: nam, *qui sibi nequam, cui bonus erit?* Eccl. 14.

2. Quamvis homo bona sua temporalia possit postponere bonis temporalibus proximi, eò quòd sit horum Dominus, non potest tamen per se loquendo vitam suam postponere vitæ proximi, nisi hic esset persona Reip. valde necessaria. Quia tunc non tam vitam proximi, quam bonum commune suæ vitæ præponeret, quod non est inordinatum.

3. Licet se exponere periculo incerto, ut proximus evadat certum, aliàs enim non liceret ministrare peste infectis.

4. Si proximus sit in extrema necessitate spirituali, id est, in proximo periculo damnationis; ut si infans sine baptismo esset moriturus, aut jam moriturus petat instrui in necessariis fidei, teneris ei succurrere cum qualicumque vitæ & bonorum temporalium periculo, dummodo sit certa spes fructûs, neque aliud æquale vel gravius damnum tibi vel tertio immineat.

5. Curati, id est, Pastores, Prælati, Episcopi tenentur suis subditis etiam in gravi necessitate spirituali, seu in periculo proximo peccati mortalis constitutis, à quo seipsos non creduntur liberaturi, cum periculo vitæ succurrere, *S. Th. 2. 2. q. 26. a. 5.* quia ex officio & vi taciti contractûs ad hoc obligantur, sicut miles ad prælium, *Et bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Joan. 10.

6. In pari necessitate per se præferendi sunt 14.

N

fan-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

sanguine juncti extraneis, etiam sanctioribus vel benefactoribus; quia sunt magis conjuncti: docet tamen *Bannes* 2. 2. q. 26, a. 8. insigni amico aut benefactori potius ex charitate subveniendum esse, quàm consanguineo non valde propinquo & non bene merito.

7. Inter consanguineos in extrema necessitate præferendi sunt parentes, & pater præ matre, quia ambo sunt principium vitæ, & pater principium excellentius; deinde filii, ex post uxor & fratres; an verò creditor in æquali necessitate præferri debeat debitori, dicam infra.

8. In communi & obvia necessitate omnibus præferenda est uxor, quia civiliter est una persona cum marito, post uxorem succurrendum est liberis, quia habent jus accipiendi alimenta à parentibus, post hos succurrendum parentibus.

15 9. Non obligaris semper innocentem præferre nocenti, v. g. non teneris saltem cum periculo vitæ occidere latronem, ut sic amicum tuum aliàs verosimiliter in peccato mortali occidendum eripias, nisi amicus esset proximè conjunctus, tunc enim fortè ex pietate obligaris. Ratio est: quia latro etiam occideretur in mortali, & uterque est proximus. *Si dicas*: Proximo in extrema necessitate spirituali constituto etiam cum periculo vitæ propriæ teneor succurrere, sed amicus est hoc casu in extrema necessitate spirituali, cum supponatur existere in peccato mortali, & ob perturbationem & instans periculum non possit conteri vel confiteri, econtra latro non est in necessitate, cum possit ab aggressionem desistere, ergo. *¶* In extrema necessitate spirituali teneor proximo subvenire cum peri-

periculo vitæ per medium certum, & quando non est æquale periculum damnationis in altero C. secus N.

10. Non teneris te permittere occidi à latrone, sed potes uti defensione occisivâ, etsi latro esset moriturus in peccato, tu verò in gratia, quia latro non est in necessitate; potest enim, si velit, desistere ab injusta invasione.

QUÆR. V. Quæ sint vitia charitati opposita? 16.

1. Præter odium directè opponitur 1. *Invidia & Ira*, de quibus *cas. 12. n. 1. & 14.*

2. *Maledictum*, quo quis alteri malum imprecatur, quod, si fiat seriò in materia gravi ex odio inimicitia, cum animo, ut malum eveniat, est mortale; secus si vel malum sit leve, vel imprecatio non sit planè deliberata, aut non ex animo, ut malum eveniat, sed ex impetu iræ ad expressionem sui doloris vel indignationis, aut tantùm ad terrorem alterius v. g. filii, subditi, militis, &c. est *communis* cum *Nav. c. 23. n. 17.*

3. *Discordia*, quæ à *D. Th. q. 37. a. 1.* definitur: dissensio voluntatum circa bonum, quod ex charitate amare debemus; dissensio in malo bona & laudabilis est.

4. *Susurratio*, quæ est verbum seminans discordiam inter amicos, estque peccatum eò gravius, quò amici sunt magis utiles & necessarii, ut parentes, filii, fratres, uxor, maritus: Susurro saltem ex charitate, juxta alios etiam ex justitia tenetur dissidentes reconciliare, & pro damno inde secuto satisfacere, idque certum videtur, si usus fuerit fraude vel mendaciis, quamvis enim propriè nemo habeat jus ad alterius amicitiam, habet tamen jus, ne dolo vel fraude in-

vitus eâ privetur, & susurro absolvi non potest, nisi præstitâ satisfactione & reconciliatione, si possit.

C A S U S XVII.

De charitate, prout obligante ad eleëmofynam.

R Abanus dives 1. Putat satis esse egenis inter-
nè compati. 2. Dubitat, an detur præceptum
eleëmofynæ; an obliget ex necessariis, vel solis su-
perfluis. 3. Quotuplex sit necessitas. 4. An sit ob-
ligatio in necessitates proximorum inquirendi. 5.
An pro vita proximi teneatur expendere magnam
summam. 6. An extremè indigentî res danda sit
gratis. 7. An medicus teneatur egro pauperi gra-
tis succurrere, &c. 8. Quid in communi necessi-
tate? Pro resolut.

I. QUÆR. I. Quid & quotuplex sit eleëmofyna?

R. 1. Eleëmofyna est opus, quo subvenitur
indigenti ex commiseratione propter Deum. Ita
D. Th. 2. 2. q. 32. a. 1. Dicitur 1. Opus, quia
non consistit in solo affectu internæ commiserationis,
sed simul requirit actum externum, quò
indigentia proximi sublevetur. *Dicitur 2. propter
Deum*; nam quamvis Eleëmofyna in S. Scriptura
excellētissima habeat elogia, ut *Tob. 4. Eleëmofyna
ab omni peccato & morte liberat, & non
patitur animam ire in tenebras.* Et *Luc. 12. Date
eleëmofynam, & ecce omnia munda sunt vobis*, si
tamen non fiat propter Deum seu ex motivo su-
pernaturali, nullius apud Deum est meriti.

R. II.